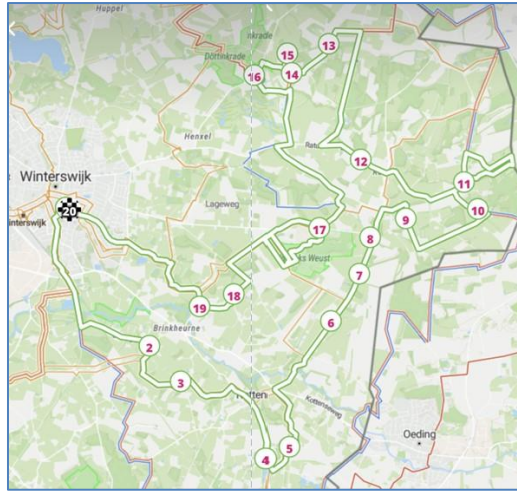

Inhoudsopgave

[1] Begin Parkeerplaats Laan van Hilbelink	3
[2] Replica Schoolpomp Brinkheurne	3
[3] Oudste boom Winterswijk / Boerderij Sieverdink	5
[4] Erve Oossink	6
[5] Es landschap Esinkweg	7
[6] Keltisch koffiehuis Rosenhaege	7
[7] Vliegveld “de Weuste”, Ratum Winterswijk	8
[8] Scholten Willink	9
[9] Het Leeferdink.	9
[10] Scholtenboerderij Hesselink	10
[11] Ratumse beek (Wandeling)	10
[12] Scholten Boeijink. Ratum.	12
[13] Masterveld.	12
[14] Erve Lutje Kössink, Natuurkampeerterrein	13
[15] Kössink met korenspieker	14
[16] Rustpunt Wijngaard Hesselink	14
[17] Steengroeve, natuurgebied Willink-Weust (Wandeling)	15
[18] Vosseveld (es)	17
[19] Scholten Stemerding en Scholten Hilbelink	18
[20] Einde Parkeerplaats Laan van Hilbelink	19

De *blauwe cursief* gedrukte tekst is niet in de IVN-route app overgenomen.

Het doel van deze fietstocht met een tweetal korte wandelingen is te genieten van het coulisselandschap van het Nationaal Landschap Winterswijk met zijn oude Scholtengoederen en boerderijen. De fietstocht is circa 40 km lang en gaat over binnenwegen, zandwegen en soms karrensporen. Niet alle wegen zijn altijd even goed begaanbaar.

Tijdens de fietstocht zijn er twee afstapmomenten voor korte wandelingen. De eerste is in het noordelijke deel van buurtschap Ratum, een rondwandeling van 2,5 km langs de Ratumse beek en een stukje over de Duitse grens. De andere wandeling is 3,5 km en gaat door het Natura-2000 natuurgebied Willink-Weust bij de steengroeve.

Let op:

- Delen van de wandeling kunnen afhankelijk van het seizoen drassig zijn. Denk aan het juiste schoeisel.
- De wandelingen zijn opgenomen in de navigatie van de fiets app, maar in deze gebieden is fietsen niet toegestaan.

Scholtengoed en keuterboer:

De oude Scholten zijn met hun starre en behoudende houding ten aanzien van vernieuwingen, hun sociale status (aanzien) en als 'grootgrondbezitters' essentieel geweest voor het behoud van het oude coulisselandschap. De bossen, houtwallen en de relatieve kleinschaligheid van weilanden en akkers in het buitengebied van Winterswijk zijn daar het directe gevolg van.

Uitgebreide informatie over scholtenboerderij en scholtenboeren is te vinden op Wikipedia::

<https://nl.wikipedia.org/wiki/Scholtenboerderij>

Scholtengoederen zijn ontstaan in de middeleeuwen en zijn voornamelijk te vinden in de oostelijke Achterhoek, Twente en het aangrenzende Westfalen. De scholte of schulte was aanvankelijk een vertegenwoordiger van de landeigenaar (meestal een graaf, hertog, bisschop, klooster maar ook de Oranjes). Scholten bewoonden grote boerderijen en beheerden de bijbehorende uitgestrekte gronden en pachtboerderijen. Na de Franse tijd, ca 1810, werden ze zelf eigenaar van die gronden en pachtboerderijen. Later rond 1860 werden die gronden nog eens fors uitgebreid bij de verdeling naar rato van de markegronden.

In de tweede helft van de 19de eeuw werden veel Scholtenboerderijen vergroot met een zogenaamd dwarshuis. Een klein aantal behield de oude Saksische bouw.

Veel van die Scholtenboerderijen zijn bewaard gebleven en zijn prominent aanwezig in het landschap.

*De route gaat door een **eeuwenoud cultuurlandschap**, een coulisselandschap dat door de mens is gemaakt. De kronkelige loop van wegen en beekjes, de locatie van weilanden en akkers zijn eeuwenlang door het reliëf van het terrein bepaald.*

*Onderweg zijn er ook voorbeelden te zien van **nieuw cultuurlandschap**, begin vorige eeuw ontstaan door ontginning van heidegronden en drassige moerassen (onlanden of woeste grond). Kenmerkend voor dit nieuwe cultuurlandschap zijn de lange rechte wegen en sloten, relatief grote open vlakten met weilanden en akkers, geschikt voor grootschalige gemechaniseerde landbouw. De productiebossen zijn te vinden op voormalige natte gronden met (naald)bomen op langwerpige ophogingen en daartussen greppels voor de drainage (rabatten).*

We wensen u veel plezier met deze prachtige tocht door het nationaal landschap Winterswijk.

OPENBAAR VERVOER:

Neem de trein naar Station Winterswijk en gebruik daarna de optie “Navigeer naar startpunt” in de app. De parkeerplaats op de Laan van Hilbelink bevindt zich op circa 900 m van het NS-station. In Winterswijk zijn meerdere mogelijkheden voor het huren van fietsen.

EIGEN VERVOER:

Gebruik de optie “Navigeer naar startpunt” in de IVN route app.

De parkeerplaats Laan van Hilbelink is gratis en beschikt over 180 plaatsen waarvan een deel geschikt is voor elektrisch opladen. De oprit naar de parkeerplaats is na de woning Laan van Hilbelink 9, tegenover het bedrijvencentrum Morsepoort.

[1] Begin Parkeerplaats Laan van Hilbelink

Foto-1 : Parkeerplaats Laan van Hilbelink

[2] Replica Schoolpomp Brinkheurne

Slingeweg, Winterswijk Brinkheurne

Coördinaat: 51.950348, 6.744956

Foto 1 : Brinkheurne - Schoolpomp

Foto 2 : Informatiebord Schoolpomp

Foto 3 : Los Hoes

Foto 4 : Saksische boerderij

Foto 5 : Ontginningsboerderij

De brink is van oorsprong de boerengebruiksruimte waar het vee werd verzameld om daarmee als kudde naar de gemeenschappelijke weidegronden te gaan. De brink lag van oorsprong aan de rand van het dorp. Hier bevond zich vaak ook de locatie van het schooltje en hier in de Brinkheurne is dat ook het geval. Vanaf circa 1840 heeft er hier een schooltje gestaan. Het huidige schoolgebouw is al heel lang niet meer als zodanig in gebruik.

Onderweg naar deze brink bent u al meerdere oude Saksische boerderijen gepasseerd, maar ook nu ziet u er hier weer een aantal.

Oorspronkelijk, vanaf de 11e eeuw, waren de boerderijen klein en van het type [“los hoes”](#) (foto 3) met een lage houten voorgevel. De bewoners en het vee leefden samen onder één dak en in dezelfde ruimte. De mensen waren niet groot, arm en bouw materiaal was duur, daarom werd er laag gebouwd. Deze kleine boerderijtjes bevonden zich op de lagere delen langs de zandruggen. De akkers op de zandruggen werden bemest met [potstalmest](#) en door het telkens weer ophogen met mest ontstonden de essen zoals we die nu nog kennen.

Later in de 19^e eeuw werden nieuwe boerderijen gebouwd met een scheiding tussen de ‘deel’ (vee) en het woongedeelte dat hogere zijmuren (foto 4) kreeg. Vanaf het midden van de 18e eeuw tot aan het midden van de 20e eeuw zijn de woeste gronden (Heide- en veengebieden) ontgonnen. De redenen zijn terug te vinden in een toename van de bevolking en ook in het

verdelen van de markegronden onder landeigenaren. In de jaren 30 van de vorige eeuw is door de inzet van de werkverschaffing voor werklozen veel 'woeste grond' in verhoogd tempo ontgonnen. Door de uitvinding van kunstmest aan het begin van de 20^e eeuw konden die woeste gronden vruchtbaar gemaakt worden.

Weetjes “Rode gevels”

Verf was in de oude tijden zo duur dat de pacht – en keuterboeren dat vaak niet konden betalen. Om het houtwerk van de gevels van hun boerderijen toch te beschermen tegen de weersinvloeden werden die ingesmeerd met “bonnis”. Bonnis bestaat in de eerste plaats uit fijngemalen moerasijzererts (ijzeroer) dat uit het veen of uit de beek werd gehaald. Die ijzeroer werd vervolgens gemengd met biest, de eerste melk van de koe die net gekalfd heeft, dat door het hoge eiwitgehalte nogal kleverig is. De bonnis bleef daardoor goed plakken en vormde zo een goed alternatief voor de dure verf. De rijkere Scholten konden zich wel verf veroorloven en lieten hun gevels groen schilderen.

[3] Oudste boom Winterswijk / Boerderij Sieverdink

Weiland op de hoek Sieverdinkweg en Bothoekweg

Coördinaat: 51.945050, 6.752050

Foto 1 : Oudste boom Winterswijk

Foto 2 : Boerderij Sieverdink

Foto 3 : Mozaïek oudste boom Winterswijk

Foto 4 : Arme dagloners die bijverdienen als eekschiller

Oudste boom van Winterswijk: Deze zomereik (*Quercus robur*) is te bewonderen in een weiland op de hoek Sieverdinkweg en Bothoekweg - met zijn circa 250 jaar de oudste boom van Winterswijk. Gemeten in 2012 was de omtrek 6,04 meter en de hoogte precies 20 meter.

Boerderij Sieverdink: Van oorsprong is het Sieverdink geen scholtengoed maar een klein keuterboertje in de buurtschap Brinkheurne. De oudste vermelding is in 1651. Door verbouwingen in de negentiende eeuw kreeg de boerderij qua grootte en bouw de allure van een scholtengoed. In 1905 werd de boerderij vergroot tot de huidige omvang. De ligging is op de hoek van de Sieverdinkweg met de Bothoekweg, de voorkant met de villa ligt van de weg af en kan spijtig genoeg niet worden bekeken.

Het is een boerderij waar het boerenbedrijf al jarenlang niet meer centraal stond, maar in plaats daarvan het eekschillen* voor de leerlooierij en rad/wielen maken voor boerenkarren. Op het landgoed is een wandeling uitgezet door de nieuw ontwikkelde natuur met onder andere een kikkerpoel. Gele pijlen vanaf de Bothoekweg, naar de Deunkmolenweg.

**) Eek betekent eik, bij eekschillen werd de schors van de stam geschild. Eikenschors bevat speciale stoffen die werden gebruikt om leer te looien. Tot aan de tweede wereldoorlog werd in de zomer het schillen door arme dagloners gedaan. Daarna is men voor het looien steeds meer overgestapt op chemische middelen. Meer informatie: [YouTube Eekschillen](#)*

Mozaïek

Bij de oude boom is op een schuur een fraai mozaïek gemaakt, die het bezichtigen waard is (foto 3)

[4] Erve Oossink

Burloseweg 44, Winterswijk Kotten

Coördinaat: 51.934007, 6.771821

Foto 1 : Boerderij Oossink

Foto 2 : Boerderij Oossink

Erve Oossink is niet meer de boerderij zoals die was rond 1220. De huidige boerderij dateert uit de 17de eeuw, maar is gebouwd op de fundering van de boerderij uit de middeleeuwen en kent

nog veel elementen uit vroegere tijden. De boerderij Oossink werd na een grondige restauratie in 1967 een Rijksmonument. Boerderij Oossink ligt in buurtschap Kotten.

Weetje: **Kotten**

De naamgeving “Kotten” is afgeleid van de kleine vrije boerderijen (hutten) genaamd Katersteden of kotten. Zij hadden geen afdrachtplicht aan de Scholten.

[5] Es landschap Esinkweg

Coördinaat: 51.935423, 6.777160

Foto 1 : Es-landschap v.a. Esinkweg

Foto 2 : Es-landschap v.a. Wieberdweg

Foto 3 : Kaart mbt Es-landschap

Op deze plek is een gevormde een Es goed waarneembaar.

[6] Keltisch koffiehuis Rosenhaege

Bekeringweg 8 Kotten

Coördinaat: 51.953939, 6.787556

Foto 1 : Rosenhage - Keltisch Koffiehuis

Keltisch koffiehuis Rosenhaege

In het Keltisch koffiehuis wordt uniek gebak geserveerd, zoals “Celtic Goose” en “Celtic White Horse”.

[7] Vliegveld “de Weuste”, Ratum Winterswijk

Coördinaat: 51.961342, 6.794461

Foto 1 : De Weuste

Foto 2 : Topo kaart De Weuste

Foto 3 : Situatieschets vliegveld De Weuste

Foto 4 : Opening vliegveld De Weuste 1946

Foto 5 : Konvooi van radar- en radiotrucks 1949

Foto 6 : Radarstation op de Weuste 1951

Vliegveld De Weuste: Hoewel al op 4 augustus 1939 toestemming werd verkregen om te vliegen vanaf het vliegveld De Weuste bij Winterswijk vond de eerste vlucht pas na de Tweede Wereldoorlog in 1946 plaats. De eerste vlucht maakte de heer Willem van der Graft op het vliegveld en landde in zijn Tiger Moth PH-UCA. Het vliegveld was echter nog niet officieel goedgekeurd, dat gebeurde op 4 juli 1946 op verzoek van de Winterwijksche Zweefvliegclub

(WZC). Hoewel primair bedoeld voor gebruik door zweefvliegtuigen, kwam er ook toestemming voor kleine motorvliegtuigen.

Op 20 en 21 juli 1946 werd ter gelegenheid van de opening een vliegfeest georganiseerd. Dat feest was minder uitbundig dan voorzien, omdat de rondvluchten voor het publiek geen doorgang konden vinden. De reden was dat de motorvliegtuigen toch te zwaar werden geacht om op de De Weuste te landen. Door financiële tegenslagen werden de vliegactiviteiten op De Weuste ergens in 1948 beëindigd.

Hoewel het vliegen was gestopt, behield het veld nog jaren een luchtvaartrol. In maart 1949 werd er een mobiel radarstation geplaatst. Het station ging 'live' als Navigatiestation "Achterhoek" (NS"A"). De naam "Navigatiestation" was gekozen om het werkelijke doel te verhullen: het zorgen voor vroegtijdige waarschuwing en controle van het luchtruim tijdens het begin van de Koude Oorlog.

YouTube filmpje: [Oud vliegveld Winterswijk](#)

[8] Scholten Willink.

Steengroeveweg 52 Winterswijk Ratum

Coördinaat: 51.965744, 6.796043

Foto 1 : Scholten Willink Achterkant

Foto 2 : Scholten Willink

We zijn in de buurtschap Ratum. Rechts ligt een grote boerderij, geen mooi dwarshuis, maar de oude bedrijfsgebouwen zijn wel goed zichtbaar. De ingangen van de schuren zijn nagenoeg altijd naar de weg gekeerd zodat de wagens en dieren makkelijk de bedrijfsgebouwen konden bereiken. Het woongedeelte ligt daardoor bijna nooit aan de weg.

Deze Scholtenboerderij is van het Saksische boerderijtype en was van oorsprong een leengoed van het hof te Miste en later van de Heren van Lohn. Onder de Heerlijkheid van Bredevoort werden uiteindelijk de Oranjes de leenheer. Momenteel is de boerderij in erfpacht uitgegeven en is er een melkveebedrijf gevestigd. De grootte is nu bijna 50 hectare.

[9] Het Leeferdink.

Leeferdinklaan 2, Winterswijk Ratum

Coördinaat: 51.968578, 6.804991

Foto 1 : Leeferdink Achterkant

Foto 2 : Leeferdink Olde schoppen

Foto 2 : Voorhuis Leeferdink

Het Leeferdink is een oude Scholte onder het Stift van Vreden, maar heeft veel minder de uitstraling van een groot scholtengoed. Het is nu een oude Saksische boerderij met een Schoppe, andere bijgebouwen zijn in de loop der tijd gesloopt. Het is geen boerenbedrijf meer, in de schoppe is een atelier gevestigd. Het is in oude stijl gerestaureerd.

[10] Scholtenboerderij Hesselink.

Hesselinkweg 2, Winterswijk Ratum

Coördinaat: 51.970162, 6.821824

Foto 1 : Hesselink

Foto 2 : Hesselink

Het Hesselink is een monumentale scholtenboerderij met een kenmerkend dwarshuis. Sinds 1423 behoorde het bij het Stift in Vreden. Het Hesselink ligt dicht bij de Duitse grens. In 1766 werd in het Convent van Burlo de grens tussen het hertogdom Gelre (NL) en het bisdom van Münster (D) vastgelegd. Daarmee kreeg deze Scholte naast de landerijen in Nederland ook bezittingen in de nabij gelegen Duitse gemeente Stadlohn. Momenteel is Het Hesselink in gebruik als zorgboerderij met dagbesteding voor mensen met een beperking. De bossen zijn overgedragen aan de Stichting Gelders Landschap en Kastelen.

[11] Ratumse beek (Wandeling)

Coördinaat: 51.974107, 6.818785

Foto 1 : Wandelkaart Ratumse beek

Foto 2 : Ratumse beek

Foto 3 : Zicht op Scholten Tenkink

Foto 4 : Grens-Wapenstein 786A

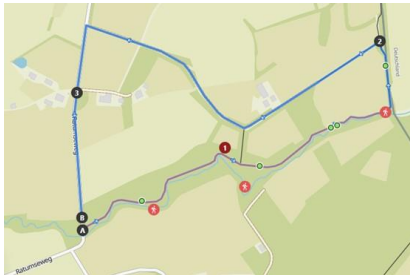
Foto 5 : Markante keuterboerderijen

Foto 6 : Boerderij Leesink

Foto 7 : Bosanemoon

Foto-8 : Sleutelbloem

Foto-9 : Speenkruid

Parkeer de fiets bij de brug over de Ratumsebeek en vervolg lopend de route met de app of het kaartje (foto 1). Loop de route langs de beek.

Ga de brug over en neem direct rechts het pad langs de Ratumsebeek. De oever is begroeid met een beekbegeleidend bos bestaande uit oude eiken en haagbeuken. In het voorjaar bloeit de typische kruidenvegetatie voor dit soort bossen, zoals speenkruid, bosanemonen, sleutelbloemen e.a. De Ratumse beek is in de middeleeuwen gegraven, maar heeft toch door de eeuwen heen het uiterlijk van een meanderende in de bodem ingesleten beek gekregen. Al lopend langs de beek is rechts tussen de begroeiing door het Scholtengoed Tenkink (foto 3) te zien. Volg de beek tot aan de grens met Duitsland en na circa 100 m zijn een aantal markante grensstenen te zien. Neem het eerste pad links en dan rechts op de grens, iets verscholen staat de grens-wapenstein 768A uit 1766 met aan de Nederlandse kant het wapen van het bisdom Münster en aan de Duitse kant dat van het hertogdom Gelre. Aan de Duitse kant is duidelijk het effect van de grootschalige ruilverkaveling in de jaren 60 te zien. Volg het pad dat het Nederlandse coulisselandschap ingaat en dit pad gaat al gauw over in een zandweg. Onderweg tijdens de wandeling nog enkele keuterboerderijen met hun markante roodgeverfde gevels. U loopt door tot de verharde Ratumseweg en slaat daar linksaf. Langs de Ratumseweg ligt de fraaie boerderij Leesink (foto 6) en dan komt u terug bij uw fiets.

[12] Scholten Boeijink. Ratum.

Ratumseweg 31, Winterswijk Ratum

Coördinaat: 51.977236, 6.794543

Foto 1 : Scholtenboerderij Boeijink

Boeijink is een oud scholtengoed en is al bekend sinds 1273. Het behoorde aanvankelijk bij het Klooster in Burlo. Veel later wordt het een hof van het Frauenstift te Vreden, dit adellijke vrouwenklooster had veel bezittingen in Ratum. Het is een typische scholtenboerderij met een voorgebouwde villa. Aanvankelijk een gemengd bedrijf, nu alleen nog akkerbouw. Bij de boerderij is een hertenkampje waar ook ander kleinvee rond kan lopen. Boeijink is goed zichtbaar vanaf de Ratumseweg. Een gelijknamig scholtengoed is te vinden in de buurtschap Henxel.

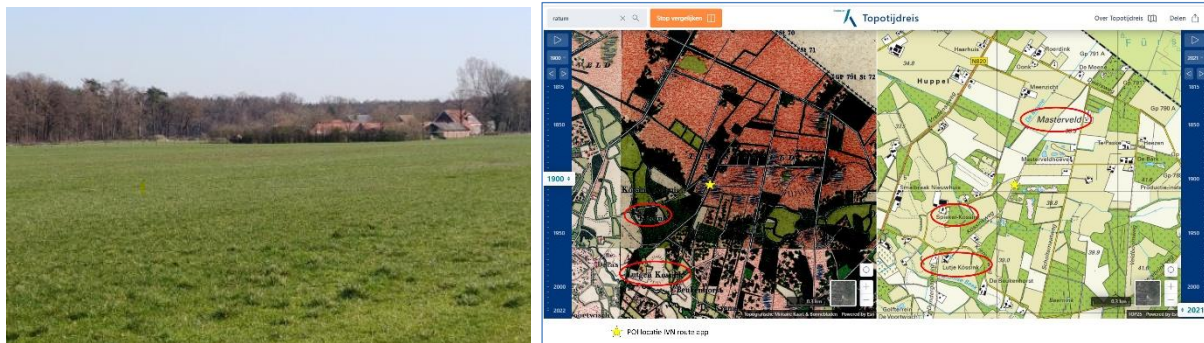
[13] Masterveld.

Kössinkweg, Winterswijk Ratum

Oördinaat: 51.993958, 6.786658

Foto 1 : Masterveld

Foto 2 : Kaart 1900 met heidevelden

Het Masterveld was oorspronkelijk één groot aaneengesloten stuk woeste grond dat vrijwel onbruikbaar was voor agrarisch gebruik, met heide, natte velden en doorsneden door de Vennevertlosebeek. (foto 2, op oude kaart is heide met rood aangegeven)

Een klein gedeelte van het “onland” is gespaard gebleven van ontginning. Dit ligt links (oostelijk) van de weg. Het bestaat uit een natter gedeelte, dat verschaald beheerd wordt en waar vanaf medio april tot eind augustus de orchideeën bloeien en iets later in hetzelfde seizoen de klokjesgentiaan. In het voorjaar bloeit langs de sloot de slanke sleutelbloem. Op het terrein is een poel, een nat bos en op de drogere grond (struik)heide. U kunt voor een korte wandeling het pad inlopen, maar er bestaat geen echte rondwandeling. Meer informatie op de website van Gelders Landschap & Kastelen [Masterveld Muggenhoek en Beerninkhoek](#)

[14] Erve Lutje Kössink, Natuurkampeerterrein

Kremerweg 6, Winterswijk Henxel

Coördinaat: 51.989818, 6.777926

Foto 1 : Lutje Kössing

Foto 2 : Lutje Kössing

Van oudsher is Lutje Kössink geen Scholtengoed, maar een afsplitsing (1913) van het nabij gelegen goed Kössink. Toch heeft Lutje Kössink het uiterlijk van een scholtenboerderij inclusief een mooie villa gekregen. Het was een gemengd bedrijf, later met rundvee, varkens en kippen. Daarna nog jaren een akkerbouwbedrijf. In 2000 zijn de landerijen verkocht. Momenteel heeft het als natuurkampeerterrein een recreatieve functie.

[15] Kössink met korenspieker

Kremerweg 1, Winterswijk Huppel

Coördinaat: 51.992881, 6.777476

Foto 1 : Kössink met Korenspieker

Foto 2 : Kössink met Korenspieker

Foto 3 : Korenspieker

Het Kössink is een oud goed, met nu een moderne rundveehouderij. Op het erf staat een korenspieker. Het is gebouwd in vakwerk en was van oorsprong nodig om het graan op te slaan voor de afdrachten aan de leenheer. De Scholten verzamelden het graan van hun pachters voor de leenheer, de zogenaamde "daarde garve". Een derde deel van de oogst moest worden afgestaan. Op de onderste verdieping kon een knecht wonen en de bovenste verdieping was dan voor de opslag van het graan.

Garven: Door een samenloop van omstandigheden kregen de Scholten - in de tweede helft van de vorige eeuw betreft het zo'n twintig families - het grootste deel van de gronden in hun bezit. In hun bedrijfsvoering ontbrak echter de dynamiek, die we bij de kleinere boeren op de zandgronden wel aantreffen. Zo bleven de Scholten, ook na het uitbreken van de landbouwcrisis, stug vasthouden aan het bijna middeleeuwse relict van de 'garfpacht'. De pachters moesten hierbij de pacht in natura, in **garven graan**, voldoen. Met de ineenslorting van de graanprijzen werden de Scholten zo een dief van hun eigen portemonnee. Dit deed hen echter niet. Voor hen was de groepscultuur, de 'Scholteneer', belangrijker. Hierbij werden landadelijke waarden, zoals de gehechtheid aan bos, grondbezit-om-het-grondbezit en de jacht, tot het hoogste goed verheven.

Garven graan: Het was dagenlang hard werken. De maaiers maaiden met hun zichten - een heel korte zeis - het koren, terwijl de bindsters de halmen tot **garven** - graanbundels – samenbonden

Bron: Wikiwoordenboek

[16] Rustpunt Wijngaard Hesselink

Vredenseweg 168, Winterswijk Henxe

Een prima plek om even af te stappen voor een kopje koffie met gebak of een mooi glas Nederlandse wijn.

[17] Steengroeve, natuurgebied Willink-Weust (Wandeling)

Steengroeveweg, Winterswijk Ratum

Coördinaat: 51.967386, 6.784563

Foto 1 : Start wandeling

Foto 2 : Wandeling Willik-Weust

Foto 3 : Oehoe uitkijkpunt

Foto 4 : Ingang Steengroeve theater

Foto 5 : Aardlagen steengroeve

Foto 6 : Natte gebied

Foto 7 : Natte gebied oversteekplaats

Foto 8 : Verschraalde grond met pioniersvegetatie

Foto 9 : Vlinder - Gehakkelde Aurelia

Foto 10: Vlinder - Koevinkje

Foto 11: Vlinder - Landkaartje

Foto 12: Bloemen - Parnassia

Foto 13: Bloemen - Klokjesgentiaan

Steek de kruising van de Steengroeveweg met de Wesselerweg over en parkeer de fiets. Loop richting steengroeven (Foto 1). Volg lopend de navigatie van de app of loop de routekaart (foto 2).

In de Steengroeven wordt in dagbouw sinds 1932 kalk gewonnen, een grondstof voor zowel beton, asfalt als voor bekalken van landbouwgronden. Het is een strook kalk, vanuit het Trias,

240 miljoen jaar oud, zogenaamde musschelkalk en ontstaan in de destijds tropische zee. Nederland lag toen veel zuidelijker, ter hoogte van de huidige Sahara. De groeve is vermaard om zijn vondsten van verschillende fossielen, m.n. die van de voorlopers van de dinosauriërs. Ook haaiantanden en schelpen worden er vaak en in grote aantallen gevonden. Geologen (en gevorderde amateurs) krijgen de mogelijkheid maandelijks een dagdeel op zoek te gaan naar fossielen. Regelmatig worden er nieuwe en soms ook opzienbarende vondsten gedaan. Het VVV van Winterswijk organiseert van 1 april tot en met 31 oktober excursiewandelingen op woensdag en zaterdagmiddag.

Het gebied van de wandeling is het Natura-2000 gebied Wiilink-Weust. Door Staatsbosbeheer is hier aan natuurherstel gedaan en zij hebben een geel gemarkeerde wandeling uitgezet.

Allereerst aandacht voor het uitzichtpunt in een oude in onbruik zijnde steengroeve (foto 3). In deze groeve in de wand links vanaf het uitzichtpunt broedt al een tientallen jaren de Oehoe, de grootste uil van Europa. Meestal worden één tot twee jongen grootgebracht. Het natuurgebied is recentelijk vergroot en verschillende stukken zijn verschaald door ze af te plaggen. Het is ook een kwetsbaar gebied met een typische natte kalkrijke schrale vegetatie, zoals orchideeën, Parnassia en Klokjesgentiaan.

U passeert een oude akker, waar nog graan wordt verbouwd en akkeronkruiden een kans krijgen. Bij het uitkijkpunt krijgt u een goede indruk van de huidige exploitatie van de Steengroeve. Verderop zijn er percelen recent verschaalde weide met een goed beeld van de pioniersvegetatie. Er is ook een stukje oud struikheideveld met een aantal weiden die nog verder verschaald moeten worden door regelmatig maaien en afvoeren van het maaisel. Door dit natuurbeheer kent dit natuurgebied een grote diversiteit aan vogels, vlinders en vegetatie.

De geel gemarkeerde route is geen rondwandeling, aan het einde van deze gemarkeerde route gaat u nog 80 m rechtdoor en dan slaat u rechtsaf een zandpad in, waar afhankelijk van het seizoen veel vlinders voorkomen. In de zomer zijn dat vooral de Keizersmantel, het Klein Geaderd Witje en het Zandoogje maar ook andere soorten zoals Gehakkelde Aurelia (foto), het Koevinkje (foto) en het Landkaartje (foto) komen er voor. U volgt dit pad dat uitkomt op een zandweg met fietspad en slaat 2x rechtsaf en vervolgens loopt u weer evenwijdig aan het eerdere zandpad terug het bos in. De oude groeve blijft links liggen en u komt terug op de geel gemarkeerde route van Staatsbosbeheer en die brengt u terug naar uw fiets.

[18] Vosseveld (es)

Coördinaat: 51.967374, 6.784627

Foto 1 : Vosseveld Es - Kijkrichting foto's

Foto 2 : Vosseveld Es - Steilrand

Foto 3 : Vosseveld Es

Hier in het Vosseveld nogmaals een fraai voorbeeld van een es met steilrand (foto 16). In vroegere tijden was zo'n es in gebruik als akkerland, nu is het een weide.

[19] Scholten Stemerddink en Scholten Hilbelink

Scholten Stemerddink:

Stemerddinkweg 1en 3, Winterswijk Brinkheurne

Coördinaat: 51.955937, 6.756277

Foto 1 : Scholten Stemerdd

Foto 2 : Scholten Stemerdd

Scholten Hilbelink:

Horstweg 10, Winterswijk Brinkheurne

Foto 3 : Scholten Hilbelink

Foto 4 : Oude schuur

Foto 5 : Hilbelink

Foto 6 : Geveltoptekens

Scholten Stemerding: Deze Scholten boerderij met groot dwarshuis wordt ook Staemerding genoemd, ligt in de buurtschap Brinkheurne aan de Stemerdingweg. De boerderij werd al voor 1500 tot aan 1847 door de familie Stemerding bewoond. Het was een leen van de Stift van Vreden. Vanaf de tweede helft 19-de eeuw woonde een Hesselink op de Staemerding. Momenteel is het een akkerbouwbedrijf van ongeveer 30 ha groot. De ligging is nabij de Boven-Slinge, op de rand van nat en droog gebied.

Scholten Hilbelink: Zo'n 100 meter verderop, nabij de splitsing Stemerdingweg en Horstweg ligt de Saksische boerderij Hilbelink met op de splitsing een fraaie "Olde Schoppe" (Foto 4). De eerste vermelding van een boerderij op deze plaats stamt al uit 1531. De toenmalige bewoner was hofhorige van het Stift Vreden. U fietst hier over het erf tussen het woonhuis en de schuren. Hier broedt o.a. de kerkuil. De geveloptekens op de boerderij en de bijgebouwen werden vroeger aangebracht om de boze geesten en onheil te verdrijven. Tegenwoordig worden ze nog steeds als versiering aangebracht (Bron: Achterhoek.nl).

Verderop langs de Horstweg fietst u langs verschillende andere kleine Saksische boerderijen die nu alleen de bestemming wonen hebben. Vanaf boerderij Hilbelink is het nog zo'n 2,5 km. naar het einde van de fietstocht op het parkeerterrein aan de Laan van Hilbelink.

[20] Einde Parkeerplaats Laan van Hilbelink

Het zit er op.

Hopelijk heeft u van deze tocht hebt genoten.

We stellen het op prijs als je deze route wilt beoordelen. Klik linksboven op < en selecteer het aantal sterren. Bent u tijdens de tocht een wijziging tegengekomen in de route of de informatie? Laat het ons weten via een mail aan ivn.oa.routewandelingen@gmail.com met vermelding van de routenaam "Langs Scholtengoed in Ratum, Brinkheurne en Kotten"

Deze IVN fietsroute is gemaakt als eindopdracht voor de Natuurgidsenopleiding 2022-2023 van de afdeling IVN Oost-Achterhoek en is onderdeel van een drieluik te weten:

- Langs Scholtengoed in Ratum, Kotten en Brinkheurne
- Langs Scholtengoed in Miste en Woold
- Langs Scholtengoed rond Aalten den door Aaltense Goor

Goede reis naar huis.

Met vriendelijke groet.

De werkgroep Route Scholtengoed.

Bronvermelding:

- Arjan Ligtenbarg: Scholtengoederen rondom Dinxperlo, Aalten en Winterswijk.
- Open Monumentendag 2013: fietstocht langs Scholtenboerderijen.

- Jan Neefjes en Nico Willemse: Cultuurhistorische atlas, Winterswijk.
- Willem Peletier: Winterswijk, een eeuw verandering, deel 3a.
- Jelle Reumer: Gids voor de Winterswijkse steengroeve, fossielen en mineralen.
- Geldersch Landschap en Kastelen: scriptie over natuur- en cultuurwaarden van de Winterswijkse scholtengoederen.
- Wikipedia: Scholtenboerderijen <https://nl.wikipedia.org/wiki/Scholtenboerderij>
- Afstudeerrapport B.Stenfert, J van Maarse, Geldersch Landschap en Kastelen: Adviesrapport Ratum en Woold
- Bouwhistorische verkenning van de ruïne van de boerenveldoven - 2009, van Haafkens-Rosen

Foto's

- IVN Oost-Achterhoek, NGO opleiding 2022-2023, Eindopdracht Scholtengoed
- Diverse internet afbeeldingen. Voor zover bekend auteursrechten vrij
- VN Oost-Achterhoek: Werkgroep Natuurkiekers
- Oudwinterswijk.nl

Mochten er toch auteursrechten op afbeeldingen of tekst van toepassing zijn dan graag bericht.